

4. Хорошковська О. Н., Петрук О. М. Українська мова : підручник для 3 класу загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням молдовською мовою. Львів : Світ, 2013. 184 с.

5. Хорошковська О. Н., Петрук О. М. Українська мова для загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням румунською мовою : підруч. для 4 кл. загальноосвіт. навч. закл. Львів : Світ, 2015. 184 с.

6. Хуторской А. В. Место учебника в дидактической системе. *Педагогика*. 2005. № 4. С. 10–18.

СОЦІАЛЬНО-ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК: КОМПЕТЕНТІСНО ОРІЄНТОВАНЕ НАВЧАННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ

*Піддячий Микола,
д-р пед. наук, професор, член-кореспондент
Міжнародної Слов'янської Академії освіти імені Яна-Амоса Коменського,
Інститут педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна*

Підготовка старшокласників до професійної діяльності в науці й практиці є актуальною проблемою у зв'язку з розбудовою в Україні соціально-економічних відносин на новому етапі розвитку особистості, суспільства та держави. Сьогодні є запит на професійно розвинену людину, рівень компетентностей якої дозволяє вирішувати складні виробничі проблеми регіонального та державного рівня, забезпечуючи суспільний поступ.

Протягом останніх років соціально-професійний розвиток старшокласників здійснювався з пріоритетом на формування когнітивної (знаннєвої) складової психологічної сфери, ігноруючи операційно-технологічну (діяльнісну), що спричинило культ отримання знань без умілого застосування на практиці. Як наслідок такої організації підготовки до життя та праці – зниження якості продуктивних сил, задіяних у виробленні соціально значущого продукту праці.

Запропонована розробка спрямована на утвердження пріоритету чинників, спрямованих на гармонізацію психологічної сфери особистості старшокласника та означенні сутності соціально-професійного розвитку у суспільному вимірі. При

цьому ми рекомендуємо спиратися на розуміння сутності складників багаторівневої системи підготовки до праці поданих у вигляді: природа і сутність людини; гуманітарна безпека; особистість; праця; ринок праці; громадянське суспільство; освітні моделі й системи; продуктивні сили; учитель; свідомість, єднання та патріотизм; психологічний досвід; розвиток, зростання, дозрівання; компетентності; соціально-професійний розвиток особистості.

Одним із засобів, який допоможе вирішити окреслені завдання є соціально-професійний розвиток старшокласників на етапах вікового становлення. Розробляється він шляхом проектування на власному культурологічному підґрунті. Національний проект має враховувати ризики пов'язані із зовнішнім впливом учасників міжсуспільної взаємодії, які мають власну культуру, суспільні цінності та визначені пріоритети розвитку. Відповідно громадянське суспільство та державні інституції, які представлені за певною структурою соціальних прошарків, повинні забезпечити підготовку гармонізованої особистості у напрямі формування компетентностей із спеціалізацією у відповідній галузі обраній для соціально-професійної діяльності та взаємодії.

З метою розбудови освітньої соціально-професійно орієнтованої системи вперше розроблений авторський термін «Соціально-професійний розвиток особистості» (подається у скороченому вигляді). **СОЦІАЛЬНО-ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ (С.-п.р.о.)** – процес спрямований на духовне, інтелектуальне, фізичне, соціальне і професійне формування особистості через поетапний індивідуальний вияв у системі її мотивів фундаментальної потреби пізнання в обраній для діяльності виробничій чи невиробничій сфері на ринку праці та застосуванні отриманих знань для становлення операційно-технологічної (діяльнісної) складової психологічної сфери з метою професійної взаємодії у процесі вироблення суспільно значущого продукту праці. С.-п.р.о. є комплексною науково обґрунтованою системою форм, методів, засобів і технологій залучення до реалізації особистісних та громадянських значущих цілей, формування цінностей та розбудови відносин, яка цілеспрямовано використовується для досягнення мети: вироблення в свідомості людини внутрішньої потреби самовираження та самоствердження шляхом створення соціально значущих матеріальних і духовних

цінностей необхідних для задоволення потреб; засвоєння визначеного змісту освіти й застосування певної системи базових і спеціальних знань та норм, які дають змогу повною мірою функціонувати в суспільстві та професійному середовищі; реалізації творчого потенціалу, здібностей, задатків; формування рівнів компетентностей на етапах вікового розвитку; здобування психологічного та соціально-професійного досвіду; гармонізованого розвитку; капіталізації людських ресурсів в умовах реальної та прогнозованої трудової діяльності і взаємодії на ринку праці.

У контексті соціально-професійного розвитку компетентності є набутою в результаті діяльності характеристикою особистості, що сприяє успішному входженню особистості в суспільне життя. Вони розглядаються як інтегрований результат, що передбачає зміщення акцентів і накопичення нормативно визначених знань, умінь і навичок до формування і розвитку здатності практично діяти, застосовуючи досвід успішної діяльності в певній сфері. На даному етапі потребують розроблення технології оцінювання компетентностей і їх рівнів, результати яких слугуватимуть передусім для моніторингу якості освітніх послуг і рівня навчальних досягнень, їх відповідності державним стандартам; використання результатів оцінювання роботодавцями з метою кваліфікованого відбору робочої сили; порівняння національних систем освіти. Компетентності розробляються на різних рівнях засвоєння змісту освіти з дотриманням критеріїв вікової періодизації. Ієрархія компетентностей: ключові надпредметні або базові, що спираються на пізнавальні процеси і виявляються в різних контекстах; загальнопредметні – незалежні від певної сукупності предметів або освітніх галузей; предметні – набуваються у процесі вивчення певних предметів. Вони мають змінний характер та рухливу структуру, залежать від пріоритетів суспільства, цілей освіти, особливостей і можливостей самовизначення і діяльності особистості в соціумі. Їх можна прогнозувати і проектувати у когнітивній, діяльнісній, мотиваційній, соціальній та інших сферах життєдіяльності особистості.

Ключові слова: компетентність; продуктивні сили; ринок праці; соціально-професійний розвиток, старшокласник.

Список використаних джерел

1. Піддячий В. Аксіологічні основи розвитку громадянської компетентності майбутнього педагога. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*, 2018. Вип. 1-2. С. 15-21.
2. Піддячий М. І. Навчально-виховний процес профільної школи: соціально-професійне спрямування. *Педагогічна освіта: теорія і практика*, 2014. Вип. 17. С. 98-105.
3. Піддячий М. І. Освіта і наука України : соціально-трудоий розвиток молоді. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*, 2017. №13. С. 75-80.

ВЧИМОСЯ СТАВИТИ ЗАПИТАННЯ: ЧИ АКТУАЛЬНО ЦЕ ДЛЯ СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ ІСТОРІЇ?

Пометун Олена,
д-р пед. наук, професор,
головний науковий співробітник
Інституту педагогіки НАПН України
м. Київ, Україна

Критичне мислення є серцем і душею навчання, і, з нашого погляду, в кінцевому рахунку важливіше, ніж опанування будь-якою конкретною частиною змісту або тематикою.

Очевидно, що «навчити когось думати» надмірно використовується і досить туманна фраза. Звичайно ж, це декларована мета системи освіти [1], але як ефективно оптимізувати цю концепцію, конкретизувати для переходу в реальні уміння учнів і здатність їх широко застосовувати? Одним із шляхів є постановка запитань.

Запитання відіграють надважливу роль і у самому процесі навчання, особливо навчання критичного мислення. Щоб учень перетворився на активний суб'єкт навчання, потрібно «увімкнути», «запалити» мислення дитини. Цю роль відіграють запитання. Навчальний зміст як процес мислення скеровується (спрямовується) запитаннями. Змінюючи запитання, ми змінюємо напрям мислення, міркування (наприклад в історичному матеріалі можемо бачити моральний, політичний та ін. аспекти). Технологія розвитку критичного мислення